

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ ИҚТИСОДИЙ КЎРСАТГИЧИДА САНОАТ ЗОНАЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ ЎРНИ ВА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН УСТУВОР ВАЗИФАЛАРИ

Хидиров Хушид Жамшид ўғли
Қашқадарё вилояти ҳокимлиги
етакчи мутахассиси

Аннотация: Ушбу мақола Қашқадарё вилояти иқтисодий кўрсаткичида саноат зоналари фаолиятининг ўрни ва амалга оширилаётган устувор вазифалари тўғрисида бўлиб, вилоятнинг жойлашуви, ер ости ва ер усти табиий бойликларга бойлиги саноатнинг ривожланишига турки бўлаётганлиги, саноат ривожини ва соҳада амалга оширилиши лозим бўлган тавсиявий иқтисодий ва илмий тавсиялар ўрганилади.

Калит сўзлар: “Кичик саноат зоналар Ягона дирекцияси”, махсус кичик саноат зоналар, “Тадбиркорлик инфратузилмасини ривожлантириш жамғармаси”, аукцион савдолар.

Ҳурматли Президентимизнинг 2023 йил 24-25 октябрь кунлари Қашқадарё вилоятига ташрифлари давомида ҳам вилоятнинг саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини келгуси йилда **40 трлн сўмга** етказиш вазифаси кўйилди.

Шунингдек, барча туман(шаҳар)лардаги кичик саноат зоналари фаолиятини Қавали кичик саноати намунасида асосида ташкил этиш топшириғи берилди.

Кичик саноат зоналари фаолиятини мувофиқлаштириб боровчи **“Кичик саноат зоналар Ягона дирекцияси”** ҳар бир туманларда вакиллари билан фаолият олиб бормоқда.

Вилоятдаги саноат зоналари фаолиятини самарали ташкил этиш, мавжуд муаммоларни таҳлил қилиш ва келгусидаги вазифаларни белгилаб олиш лозим.

I. Вилоятда жами **306 гектар** ер майдонларида **59 та** саноат зоналари жумладан, **2 та** махсус иқтисодий зона (ЭИЗ), **42 та** кичик саноат зона ва **15 та** ёшлар саноат зоналари ташкил этилган.

Мазкур саноат зоналар тасдиқланган бош режаларига кўра, **1 123 та** лотларга бўлинган ва улардан **740 тасида** тадбиркорлик лойиҳалари жойлаштирилган.

II. Олдимизда турган муҳим вазифалардан биттаси - бу саноат зоналаридаги бўш лотларга ташаббускор аниқлаш ва лойиҳа жойлаштиришдир.

Муҳтарам Юртбошимиз томонидан ҳам ўтган йиғилишларида айнан шу масалага алоҳида тўхталиб ўтгандилар.

Бугунги кунда, кичик ва ёшлар саноат зоналарининг **33,2 гектар** ер

майдонида **327 та бўш турган лотлар** мавжуд.

Шундан, **3,9 гектар** майдондаги **58 та** лотлар туман ҳокимлари томонидан тўғридан-тўғри тадбиркорларга ажратиб берилганлиги сабабли саноат зонаси иштирокчиси мақомисиз қурилиш ишлари бажарилган. **Натижада ҳозирда савдога чиқариш имконияти чекланиб қолмоқда.**

Бугунги кунда барча лотлар тўлиқ аукцион савдоларига чиқарилган. Электрон савдоларда **29,3 гектарли 269 та** лотлар турибди.

Маълумот учун: Қарши ш.да 40 та (4,6 га), Кўкдалада 51 та (9,8 га), Қарши т.да 29 та (2,8 га), Нишонда 24 та (1,8 га), Ғузорда 26 та (1,8 га), Деҳқонободда 23 та (2,0 га), Муборақда 17 та (0,9 га), Чироқчида 13 та (0,5 га), Қамашида 11 та (0,7 га), Шаҳрисаз т-нда 11 та (2,8 га), Миришкорда 9 та (0,5 га), Касбида 8 та (0,5 га), Китобда 6 та (0,4 га) ва Косонда 1 та (0,1 га).

Ушбу лотларга табиркорларни жалб қилиш ишларни ташкил этиш лозим бўлади.

Бўш лотларга ташаббускорлар топиб жойлаштирилса **50 млн долларлик 250 дан** ортиқ янги лойиҳалар шакллантирилган ва **10 мингдан** зиёд иш ўрни яратилган бўлар эди.

III. 2023 йил 1 декабрь ҳолатига саноат зоналарда қиймати **25,8 млн долларлик 278 та** лойиҳалар шакллантирилиб, ишга тушириш бўйича ишлар амалга оширилмоқда. Ушбу лойиҳаларнинг ишга тушиши натижасида **2 749 та** янги иш ўринлари яратилиши белгиланган.

Шундан, тасдиқланган дастурга кўра, **2023 йил якунига қадар** қиймати **5 млн долларлик 52 та** лойиҳаларни ишга тушириш ва **330 та** янги иш ўринлари яратиш режалаштирилган.

IV. Саноат зоналарда қиймати **347 млрд сўмлик 154 та** лойиҳалар ишга туширилган ва **1 892 та** иш ўринлари яратилган.

Бироқ, бугунги кунда қиймати **19,4 млрд сўмлик** ишга тушган **14 та** лойиҳалар турли сабаблар туфайли ишлаб чиқариш фаолиятини тўхтатган. **Натижада 120 та** иш ўринлари йўқотилган.

Вазирлар Маҳкамасининг (09.03.2020й) **134-сон** қарор Низомига асосан саноат зоналарига;

-муқобил ва қайта тикланувчи энергия манбаларини қўллаган ҳолда, замонавий энергия тежовчи технологияларни жорий этиш асосида импорт ўрнини босадиган ва экспортга йўналтирилган тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқаришга мўлжалланган инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш белгиланган.

Бироқ бугунги кунда аксарият саноат зоналарида фаолият юритиб келаётган

тадбиркорлар томонидан **жуда оддий** (*шлакаблок, брусчатка, профнастиль, нон, попкорн, миллий ширинлик и/ч, тузни қадоқлаш в.х*) лойиҳалар жойлаштирилганини кўришимиз мумкин.

Ушбу саноат зоналарининг инфратузилма билан таъмин-ланиши учун катта маблағлар ажратилиб, фаолияти йўлга қўйилган бир вақтда бунақанги **жўн ва оддий** лойиҳалар билан ер майдонларни банд қилиш қанчалик тўғри бўлади?

V. Махсус кичик саноат зоналар ташкил этиш бўйича.

а) Мухтарам Юртбошимизнинг (10.01.2023й) **ПФ-2-сон** Фармонларига асосан Косон туманида “Тўқимачиликка ихтисослашган кичик саноат зонаси” ташкил этилиши белгиланган.

Шунга кўра, тегишли қарорга асосан “Дўстлик” МФЙ ҳудудидаги **6,5 гектар** ер майдонида кичик саноат зонаси ташкил этилган.

б) Президентимизнинг 2021 йил 9 июндаги ПФ-6244-сон Фармонларига асосан **Китоб** ва **Дехқонобод** туманларида қурилиш материаллари ишлаб чиқаришга ихтисослашган **кичик саноат зоналари** ташкил этилган.

Фармонга асосан, қурилиш саноат зоналари фаолиятини самарали ташкил этишга “**Ўзсаноатқурилишбанк**” АТБ масъул этиб белгиланган.

с) Президентимизнинг 2021 йил 06 июндаги **ПҚ-5155-сон** қарорларига асосан Қарши шаҳар ва Қарши туманларида **мебельчилик саноат зоналари** ташкил этилган.

Саноат зоналарининг ер майдонлари лотларга бўлинган ҳолда аукцион орқали **15 та** тадбиркорларга сотилган.

VI. ПҚ-465-сон қарорга асосан вилоятдаги саноат зоналарининг ташқи муҳандислик-коммуникация тармоқлари билан таъминлаш учун вилоят “**Тадбиркорлик инфратузилмасини ривожлантириш жамғармаси**” ҳисобидан **22,4 млрд сўм** маблағ ажратилиши белгиланган.

Бугунгача Жамғармадан ажратилган **12,3 млрд сўм** маблағ доирасида **13,8 км** ичимлик ва оқова сув тамоқлари, **4,5 км** масофага табиий газ тортилди ҳамда **1,5 км** кириш ва ички йўллар қурилди.

Шунингдек, Ҳалқ депутатлари вилоят Кенгашининг 2023 йил 28 октябрдаги VI-65-105-4-0-К/23-сонли қарорига асосан, **5 та** объектни электр энергия билан таъминлаш учун “**Қашқадарё ҳудудий электр тармоқлари**” АЖга **2,7 млрд сўм** маблағ ажратиб берилди.

VII. Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 9 мартдаги 134-сон қарорига асосан кичик саноат зоналарининг ер участкалари тадбиркорларга **ижара ҳуқуқи** асосида ажратиб берилиши белгилаб қўйилган.

Бироқ, ушбу ер участкалари (*ВМ 30.11.2022 й 685-сон қарори*) онлайн аукцион тизими орқали тўғридан-тўғри кадастр ҳужжатлари шакллантириб савдога чиқарилиши натижасида, ижара тўлови билан бир вақтда ер солиғи

ҳисобланишига олиб келмоқда.

Натижада аукцион савдолари орқали кичик саноат зоналаридан ер участкалари сотиб олган тадбиркорлар томонидан ҳақли эътирозлар билдирилиб, тузилган шартномаларни бекор қилиш ва ер участкаларни захирага қайтариш юзасидан мурожаатлар кўпаймоқда (*бугунгача 40 та тадбиркор шартномани бекор қилган*).

Яна бир муҳим масала, кичик саноат зоналарига тегишли ер участкалари аукцион савдоларига чиқарилиш жараёнида ушбу ер участкаларини ижарага олиш ҳуқуқи бўйича нархларнинг юқорилигидир.

Мисол учун, Қамашу тумани “Манғит” МФЙ ҳудудида маҳаллий тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш мақсадида савдога чиқарилган **8 сотих** ер участкасининг бошланғич баҳоси **10,8 млн сўм** қилиб белгиланган.

Бироқ, худди шу ҳудудда ташкил этилган кичик саноат зонасига тегишли **5 сотих** ер майдони **43,6 млн сўмга** нархланган.

Ваҳоланки, тадбиркорлик қилиш учун аукционга чиқарилган ер эгалик ҳуқуқи билан савдога чиқарилсада, ижарага бериладиган ердан кўрса **4 баробар** арзон.

Бу эса ўз навбатида кичик саноат зоналарининг бўш ер участкаларини аукцион орқали сотилишида ўзининг салбий таъсирини кўрсатиб келмоқда.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг 2023 йил 24-25 октябрь кунлари Қашқадарё вилояти ташрифи давомида берилган топшириқлар ва кенгайтирилган тарзда ўтказилган йиғилиш баёни, 35-сон 13.11.2023 й, 03-РА 1-16396.
2. Вазирлар Маҳкамасининг “Кичик саноат зоналари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 134-сон қарори 09.03.2020 й.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Пахта-тўқимачилик кластерлари фаолиятини қўллаб-қувватлаш, тўқимачилик ва тикув-трикотаж саноатини тубдан ислоҳ қилиш ҳамда соҳанинг экспорт салоҳиятини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ПФ-2-сонли Фармони, 10.01.2023 й.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2023-2025 йилларда Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-465-сонли қарори, 30.12.2022 й.
5. Халқ депутатлари Қашқадарё вилоят Кенгашининг 2023 йил 28 октябрдаги VI-65-105-4-0-К/23-сонли қарори.